

Gehoorzaamheid

Thema: De Tien Geboden
Lukas 2: 40-52

VOORAF

Ging het vorige keer in de serie over de Tien Geboden over het vierde gebod, deze zondag staat in de bovenbouw het vijfde gebod centraal: 'Eer uw vader en uw moeder...' Dit gebod wordt behandeld vanuit de bekende geschiedenis van de twaalfjarige Jezus in de tempel uit het slot van Luk. 2. Hierbij kan het midden van vers 51 met het oog op het thema wel de kern genoemd worden: 'Hij was hun onderdanig.'

Met de behandeling van het vijfde gebod zijn we gekomen bij de tweede tafel van de Tien Geboden. Het gaat in dit tweede gedeelte over het liefhebben van de naaste als onszelf. Het tweede gedeelte van de Wet is overigens nauw verbonden met het eerste gedeelte. Waar oprechte liefde tot de Heere is, daar is ook oprechte liefde tot de naaste.

Het vijfde gebod gaat over het gezag. Dat is iets waar velen in onze dagen niet meer van willen weten. We zien het om ons heen. Gezag wordt op alle terreinen van het leven nauwelijks meer aanvaard en gehoorzaamd. God heeft hoogste gezag. God de Heere regeert. Maar God oefent Zijn gezag in veel opzichten niet rechtstreeks, maar door middel van mensen uit. Van Hem zijn alle machten die over ons gesteld zijn. In het gezin zijn dat vader en moeder. Op school de leerkrachten of docenten. Op het werk de baas of chef. In de kerk de ambtsdragers. In de maatschappij de overheid. God belijft het om ons door deze mensen te regeren. Ze hebben zelf geen gezag, maar zijn ermee bekleed. Ze zijn gezagsdragers in opdracht van God.

a. Naar het huis van Zijn Vader (Luk. 2: 40-42)

UITLEG VAN DE TEKST

Over de periode tussen de geboorte van de Heere Jezus, Zijn besnijdenis op de achtste dag, Zijn voorstelling in de tempel op de veertigste dag en Zijn gang op twaalfjarige leeftijd naar de tempel te Jeruzalem vermeldt alleen vers 40 ons iets: 'En het Kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem.' Meer wordt er over die tussenliggende twaalf jaar niet verteld. In de apocriefe evangeliën vinden we wel allerlei (vaak wonderlijke) verhalen over de Heere Jezus in deze periode. De Heilige Geest vond het echter niet nodig om over deze tijd iets in de Schrift op te nemen. Gods Woord is dan ook geen levensbeschrijving, maar de verkondiging van Gods grote daden in het leven, sterven en de opstanding van de Heere Jezus.

Vanuit vers 40 weten we dat Jezus zoals ieder ander kind opgroeit. Hij groeit echter niet alleen in lichamelijk, maar ook in geestelijk opzicht. Wij kunnen ons dat moeilijk voorstellen, want Hij was toch de eeuwige Zoon van God? Hij weet dan toch alles en begrijpt dan toch alles volmaakt? Ja, maar de eeuwige Zoon van God heeft ons vlees en bloed aangenomen. Hij is echt mens geworden. Hij is ook echt kind geworden. Hij dacht als een kind, sprak als een kind en ontwikkelde Zich als een kind. Maar er was één groot verschil met ons en onze kinderen. Hij was een heilig Kind. Hij groeide op zonder enige zonde. Als er dan staat dat de genade Gods over Hem was, wordt daar uiteraard niet de schuldvergevende genade mee bedoeld. Die had Hij im-

mers niet nodig. Het was de gunst van de Vader die op Hem rustte en de goedkeuring van God op dit jonge leven dat zonder zonden was.

In vers 41 lezen we dat het voor Jozef en Maria een vaste gewoonte was om elk jaar met Pascha naar Jeruzalem te trekken. Dat was via het Overjordanse een reis van zo'n 180 km., waar men ongeveer vijf dagen over deed. Op de drie grote feesten (Pascha, Pinksterfeest en Loofhuttenfeest) moesten de Israëlieten naar Jeruzalem (Deut. 16: 16). Hoewel de mannen dit verplicht waren, ging meestal het hele gezin mee. Vanwege de grote afstand ondernamen velen maar één keer per jaar de reis naar de tempelstad en wel met het Pascha waarop de uittocht uit Egypte werd herdacht. Psalmzingend trokken de pelgrims op naar Jeruzalem. De Heere Jezus is er ook bij. Zijn leeftijd wordt in vers 42 niet zonder reden vermeld. Vanaf twaalf- of dertienjarige leeftijd waren Joodse jongens verplicht om de jaarlijkse feesten in Jeruzalem bij te wonen. Dat was de leeftijd waarop zij als 'zoon der wet' aan de godsdienstige plechtigheden mochten deelnemen. Nergens lezen we dat de Heere Jezus nu voor het eerst mee gaat naar het huis van Zijn Vader. Waarschijnlijk hebben Jozef en Maria Hem al vaker meegenomen.

TER OVERWEGING

Hoewel er - op deze geschiedenis na - niets over de kinderjaren van de Heere Jezus in de Bijbel staat, mogen we de kinderen wel vertellen dat de Heere Jezus ook net zo groot en net zo oud als hen is geweest. Vergeet echter niet te wijzen op het grote verschil. De Heere Jezus heeft ook in Zijn kinderjaren nooit gezondigd. Hij was nooit gemeen, haalde geen kattenkwaad uit en zei nooit lelijke woorden tegen Jozef en Maria. Hij heeft het vijfde gebod: 'Eer uw vader en uw moeder' volmaakt onderhouden. Daarom kan Hij met Zijn heiligheid en onschuld al onze zonden, ook de zonden van onze kinderjaren, bedekken en vergeven.

Als gezin gaan Jozef en Maria met de Heere Jezus naar de tempel. Wat is het ook in onze tijd belangrijk om als ouders trouw te zijn in het bezoeken van de erediensten en om als gezin naar Gods huis te gaan. Aan de kinderen kan duidelijk gemaakt worden dat we een 'zoon der wet' kunnen vergelijken met een 'belijdend lid' in onze dagen. Joodse kinderen van twaalf jaar behoorden dan de ochtend- en avondgebeden te kennen en onderwezen te zijn in de Bijbelse geschiedenis, in de betekenis van de grote Joodse feestdagen en in de betekenis van de wet, die ze ook moesten onderhouden. Tot hun twaalfde jaar werd dus de basis gelegd. Daar mag de zondagsschool naast gezin en school in onze dagen aan meewerken!

b. In het huis van Zijn Vader (Luk. 2: 43-47)

UITLEG VAN DE TEKST

Het Pascha duurde zeven dagen. Op de achtste dag kon men weer naar huis gaan. Jozef en Maria doen dit, maar de Heere Jezus blijft in Jeruzalem. Waarschijnlijk heeft Hij Zich niet al die dagen in de buurt van Zijn ouders opgehouden, zodat Hij onopgemerkt achterblijft.

Zijn ouders menen dat Hij Zich wel ergens in een reisgezelschap bevindt op weg naar Galilea en dat ze Hem 's avonds wel zullen ontmoeten. Men reisde in de tijd dorps- of familiegewijs. Ze hebben niet gekeken, maar gaan ervan uit dat Hij erbij is. Hij is hen immers altijd gehoorzaam geweest. Aan het einde van de dag zoeken ze naar de Heere Jezus, maar kunnen Hem nergens vinden, ook niet bij hun familieleden ('magen') en bekenden. Een nacht vol onrust breekt voor hen aan, want in de nacht konden ze niet op weg gaan naar Jeruzalem vanwege de duisternis en het gevaar. De volgende morgen keren ze terug en dat kost hen weer een dagreis. Ze komen dus in de avond aan en kunnen daarom pas de volgende dag (de derde na hun vertrek uit Jeruzalem) gaan zoeken. Ze zoeken Hem met angst (vers 48). Wat zal er met Hem gebeurd zijn? Eindelijk vinden ze Hem in (één van de bijgebouwen van) de tempel. In het huis van Zijn Vader zit Hij te midden van een aantal leraren, rabbi's. Hij hoort hen aan en stelt Zelf vragen. Het vragen van de kant van de leerlingen vormde een wezenlijk element in de Joodse methode van onderwijs. Deze methode moest niet alleen de belangstelling van de leerlingen prikkelen, maar men zag er ook een goed middel in om de onhelderheid bij de hoorders te ontdekken en verkeerde opvattingen te verbeteren. Op de vraag van de leerling stelden medeleerlingen ook wel tegenvragen en brachten zij tegenwerpingen in. Zulke discussies waren bijzonder leerzaam. Aan deze discussie neemt de Heere Jezus deel. En allen die Hem horen, zijn verbaasd over Zijn verstand en antwoorden. Het getuigt van een zeer grote kennis van en inzicht in de Schrift.

TER OVERWEGING

Het moet verschrikkelijk geweest zijn voor Jozef en Maria toen ze hun Kind kwijt waren en Hem niet konden vinden. Wanneer een kind kwijt is, brengt dit grote spanning, angst en onzekerheid bij ouders teweeg. En naarmate het gemis langer duurt, wordt de angst groter: er zal toch niets ergs gebeurd zijn? Misschien zijn sommige kinderen zelf wel eens kwijt geweest of zagen ze plotseling in de drukte vader of moeder niet meer. Zoals Jozef en Maria de Heere Jezus kwijt waren, zo zijn wij Hem allen van nature kwijt. Als we ontdekken dat we

Hem missen en Hem niet kunnen missen, dan gaan we Hem zoeken. Waar moeten we Hem dan zoeken? In Zijn Woord. In de kerk, het huis van Zijn Vader. Daar wil de Heere Zich laten vinden. Wat is het dan belangrijk om iedere zondag in de kerk te zijn waar uit Gods Woord wordt gepreikt.

c. In de dingen van Zijn Vader (Luk. 2: 48-52)

UITLEG VAN DE TEKST

Als Jozef en Maria Hem zien te midden van de leraars in het huis van Zijn Vader worden ze verslagen. Ze zijn hevig ontstemd en verontwaardigd. Dat blijkt ook wel uit de vraag die Maria Hem stelt. 'Kind, waarom hebt Gij ons zo gedaan? Zie, Uw vader en ik hebben U met angst gezocht.' Dat is een vraag waarin een zeker verwijt doorklinkt dat Hij hen in ongerustheid heeft gebracht. Ze had van Hem iets anders verwacht. Dan klinken in vers 49 Zijn eerste woorden die in de Schrift vermeld staan. Hij geeft helemaal geen antwoord op hun vraag, maar stelt aan hen een wedervraag: 'Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt?' Dat is geen verwijt, maar een uiting van verbazing. Waarom moesten ze Hem zoeken? Het ligt toch voor de hand dat Hij in de tempel is? 'Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?' Als Maria zegt in vers 48: 'Uw vader', dan bedoelt ze Jozef. Maar de Heere Jezus corrigeert Zijn moeder door aan te geven: Mijn eigenlijke Vader is in de hemel en Ik moet bezig zijn in de dingen van Hem. Daartoe is de Heere Jezus in de wereld gekomen. Dat was Zijn opdracht, dat was Zijn spijs en drank in de wereld om de wil van Zijn Vader te doen. Dat moeten is geen dwang van buitenaf, maar een drang van binnenuit. Jozef en Maria begrijpen deze woorden niet. Gewillig gaat de Heere Jezus daarna met hen mee naar Nazareth en is hun onderdanig. Dat vormt geen tegenstelling met het in de eerste plaats onderdanig zijn aan Zijn hemelse Vader. Alleen mogen Jozef en Maria Hem hierin niet belemmeren. Aan het slot van vers 51 klinkt opnieuw wat Lukas eerder van Maria schreef (vers 19). Ze bewaart al deze dingen in haar hart. Nu begrijpt ze het nog niet ten volle. Later zal ze het verstaan. Deze geschiedenis begint en eindigt met een bericht over Jezus' groei naar volwassenheid. Hij neemt toe in Zijn geestelijke en verstandelijke vermogens. Hij groeit lichamenlijk. Steeds komen bij het opgroeien al Zijn goede eigenschappen naar voren, zodat Hij de gunst van God en de mensen mag ondervinden. De mensen spreken goed van Hem.

TER OVERWEGING

Vanuit dit laatste gedeelte moeten de kinderen beseffen dat de Heere Jezus niet ongehoorzaam is aan

Zijn ouders, maar meer gehoorzaam aan Zijn hemelse Vader. Ook wij moeten Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen. De Heere Jezus is bezig in de dingen van Zijn Vader. Hij is bezig met het Woord in het huis van Zijn Vader. Het geldt ook voor ons en onze kinderen dat we daarin bezig moeten zijn. Bij de doop heeft de Heere beloofd: Ik wil jou tot een Vader zijn. Maar dan vraagt de Heere ook van ons dat we ons leven in Zijn dienst besteden. Van nature zijn we met heel andere dingen bezig, maar als de Heere in ons leven werkt door Zijn Woord en Geest, dan krijgen we een verlangen om bezig te zijn in de dingen van de Vader. Maria kon alles niet begrijpen, ze heeft het wel onthouden. Wie van ons kan het allemaal begrijpen, bijv. dat de Heere Jezus God en mens tegelijk was? Maar we hoeven het ook allemaal niet te begrijpen, het gaat erom dat we het geloven, dat we in Hem geloven.

Wij moeten onze ouders gehoorzaam zijn, want God heeft ze over ons gesteld. Het vijfde gebod luidt: 'Eer uw vader en uw moeder.' Maar dit gebod gaat niet alleen over onze vader en moeder, maar ook, zoals terecht in vraag en antwoord 104 van de Heidelbergse Catechismus genoemd wordt, allen die over ons gesteld zijn. Een meester en juf op school zijn ook over ons gesteld. Het belooft God om de kinderen door hun hand te regeren. Degeenen die over ons gesteld zijn, hebben we volgens Gods Woord alle eer, liefde en trouw te bewijzen. Eren is niet vereren, maar het gewicht erkennen dat God iemand verleent. Je hebt je ouders en leerkrachten met respect te behandelen. Dat komt tot uiting in hoe je tot hen en over hen spreekt, bijvoorbeeld thuis aan tafel onder het eten. Je hebt ze ook liefde te bewijzen. Dat gebeurt als je hun liefde voor jou opmerkt in hoe ze je helpen en soms ook corrigeren. Je moet hen ook trouw zijn in wat je belooft en in wat je voor hen betekent. Je hebt je aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid te onderwerpen. Dat is allemaal niet gemakkelijk. Ook ouders en leerkrachten hebben hun zwakheden en gebreken. Daar moet je geduld mee hebben. Ze zijn niet volmaakt. Hopelijk bidden de kinderen voor hen.

Aan het vijfde gebod is ook een belofte verbonden: 'Opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE, uw God geeft.' Betekent gehoorzaamheid aan het vijfde gebod dan een lang leven op de aarde en ongehoorzaamheid een kort leven? Als we het zo persoonlijk opvatten, strijdt het vele malen met de werkelijkheid. Gehoorzame kinderen sterven soms jong. Ongehoorzame mensen worden soms heel oud. Wat betekent deze belofte dan wel? Als er gezag en gehoorzaamheid is, dan is er toekomst. Zo bedoelde de Heere het toen Hij dit gebod gaf aan Zijn volk Israël. Toen de koningen de

Heere dienden en het volk gehoorzaamde, ging het goed. Maar toen de koningen deden wat kwaad was in de ogen des Heeren en het volk erbij, ging het fout. Dat is nog zo. Een volk dat geen gehoorzaamheid meer kent, maar van een revolutiegeest doortrokken is, zal geen rust kennen, zal geen ze-

gen kennen. Maar waar liefde woont, liefde tot God en de naaste, daar gebiedt de HEERE de zegen.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 39